

“Yüzünde Göz İzi Var, Sana Kim Baktı”

Fikri ÖZÇELİKÇİ

1.

Çok önceydi, evet, yıllar önceydi. Akıp gitmişti zaman, akarken de örselemişti belleğimizi, fark edememiştik bunu.

Hiçbirimiz direnemiyoruz zamana. En çok da anılarımız hırpalanıyor, bulanıklaşıyor bazı şeyler, her şey birbirine giriyor, karışıyor.

Bir gazete haberi, bir gazetede üstünkörü yazılmış bir ölüm haberi sonra...

Haberi yazan muhabir için hiçbir şey ifade etmeyen o kişinin, “*Ufka Bakan Kadın*”ın ölüm haberi, parmak ucuyla dürterek uyandırdı uyuyan belleğimi. “Hayatlarımız, başkalarının anlattığı hikâyelerden başka nedir ki?” demişti bana. İşte bu cümle zihnimde çok berrak, daha dün söylenmiş gibi hatırlıyorum bu cümleyi.

2.

Birçoklarının aksine, üzerinde çokça konuşulan, hayra mı yoksa şerre mi yorulacağı belli olmayan rüyalar görmem ben. Yaşadığım bazı olayları daha önce de yaşadığım hissine kapılıp “Sanki ben bunu daha önce yaşamıştım. Rüyamda mı görmüştüm acaba?” diye kuşkuya kapıldığım olur bazen birçok insan gibi. Ama sorarım size, şimdi yaşadığım bir olayın aynısını daha önce rüyada görmem ne kadar mümkün olabilir ki? Bu sebepten, onu da ilk kez rüyamda görmüş olabileceğim pek aklıma yatmıyor.

Ama yine de çok emin değilim bundan. Şimdi düşünüyorum da, çok nadir hatırladığım rüyalarımın birinde de görmüş olabilirim ilk kez onu. Bilemiyorum. Kafam karmakarışık. Diğer yandan, onu ilk kez ayağımın altını hafifçe yakan kumlarının üstünde yürüdüğüm deniz kıyısında gördüğüme yemin bile edebilirdim.

Bilemiyorum, şu an net bir şey söylemem mümkün değil. Genelde bu tip şeyleri hatırlarım ama nedense bu konuda belleğim bulanık. Gerçekle hayal kafamda yer değiştirip duruyor sürekli.

Ama onu ilk kez ister rüyamda isterse de sonraları sürekli rastlayacağım o sahilde görmüş olayım, onunla ilgili gözüme çarpan görüntü hep aynıydı: Omuzlarına

Öykü

düşen sarı saçları beyaz gömleğinin üstünde hafif hafif dalgalanıyordu. Hemen yakınında da, önce ufku dikey yarıp yükselen, sonra da aşağı inerken bir kavis çizerek çevresinde dönenip duran bir martı vardı görüntüyü tamamlayan. Bu görüntü, uzaktan bakıldığında insanda hayret uyandıran masalsi bir görüntüydü gerçekten. Bir masal anlatıcısı, düşle gerçeğin nasıl birbirine karıştığını örnekleyerek anlatmaya kalksa, ancak böyle bir görüntü eşliğinde anlatabilirdi bu çetrefilli konuyu.

Kıyıda bir elif gibi dimdik durmuş ufka bakarken denizden esen yelin etkisiyle dalgalanan sarı saçlarının hâli, bakir kırlarda göz alabildiğine uzanan hırçın papatyaların ahenkle dalgalanmalarını andırıyordu. Papatyaların en hafif bir esintide bile kırılıverecekmiş gibi eğilip bükülen incecik gövdeleriyle, onun da incecik, dokunsan iki parça olacakmış hissi veren o narin bedeni, ne kadar da benziyorlardı birbirlerine.

Beyaz ve sarı renkleri bürünmüş papatyaların iri şehla gözlerinin ufku delip geçecekmiş gibi bakıp bakmadıklarını hâlâ bilmiyorum. Papatyaların hâlini bilmesem de, sürekli profilden gördüğüm ve istem dışı olsa da uzun uzun seyrettiğim için onun o mavi gözlerinin ufku yırtıp geçecekmiş gibi baktığını çok iyi biliyorum.

Bunu sadece ben değil, başkaları da biliyordu. Gözlerinin çelik mavisiyle denizin gittikçe koyulaşan mavisini arasında dikkat çekici bir uyum olduğu konusunda benimle hemfikir olanlar vardı. Bunu, birilerine sorup öğrenerek değil, serin bir şey içmek için oturduğum kafeteryada, yan masada oturanların kendi aralarındaki konuşmalarına kulak misafiri olarak öğrenmiştim. Başkalarının yaptığı konuşmaları dinlemek gibi bir huyum yoktur aslında. Ama konu, kendisine kafamda bir türlü bir hayat inşa edemediğim o kadın olunca, o konuşmalara kulak kabartmıştım ister istemez.

3.

Kendi aralarında daldan dala atlayıp sohbet eden kızlı erkekli grubun konuşma konusu, nasıl olduğunu hâlâ anlayamadığım bir şekilde, birden o oluvermişti. Gruptaki şımarık tavırlı kızlardan biri, onun ilgi çekmek için gözlerini ufka dikerek uzun uzun bakıp durduğunu söylemişti. Kendinden çok emin bir başkası ise deniz aşırı ülkelere giden ve sonra dönmeyen sevgilisinin dönüşünü beklediğini söylemişti. Erkeklerden birisi, kadının güzelliğinden dem vurmuydu sonra. Diğerleri de onu başlarıyla onaylamıştı. Kadının güzelliğinden dem vuranı, sanatkârca bir edayla, kadını güzel kılan şeyleri sıralamaya başlamıştı bir bir. Kadının güzelliğini anlatırken kullandığı anahtar kelime, uyumdu. İşte o zaman kadının güzelliğini sağlayan şeyin uyum olduğunu düşünen başkaları olduğunu da öğrenmiş oldum.

Demek ki saçları rüzgârda usul usul dalgalanan o kadın, sadece benim dikkatimi çekmiyor, bir şekilde başkalarının da dikkatini çekiyordu. Aslında, kadının dikkat çekmesi çok normaldi. Çünkü çok güzeldi. Orta boyluydu, zayıfa yakın biçimli bir bedeni vardı. Çenesine doğru hafif bir kıvrımla sivrilen oval yüzü, omuzlarından aşağıya

ğı şelale gibi dökülen saçları ve ufka bakarken kıstığı mavi gözleriyle gerçekten çok güzeldi. Elmacık kemikleri hafif çıkıktı ve bu çıkıklık ona hem gizemli hem de asil bir hava katıyordu. Saçlarının sarısı, gözünün yeşile çalan mavisi ve teninin beyazlığı arasında öyle bir uyum vardı ki, bu özelliklere sahip birisinin dikkat çekmemesi mümkün değildi doğal olarak. Yüzünde, sanki yüzyıllardan beri hep oradaymış gibi duran vakur eda, muhatabında karşı konulamaz bir ciddiyet uyandırıyor.

İlk anda belki yüzünün duru güzelliği için bakılıyordu ona ama biraz daha uzun süre ve daha dikkatle bakıldığında, hayatın bıraktığı derin izlerin yüzünü çepeçevre kuşattığı görülüyordu. Bu kadının, yaşıtı olan diğerleri gibi bir uçarılığına, sabun köpüğü gibi havaya uçuveren arsız kahkahalarına hiç şahit olmamıştım dikkatimi çekmeye başladığı şu birkaç günlük süre içinde.

4.

Konuk olduğum şu küçük sahil kasabasına geleli on gün kadar olmuştu. Birikmiş yorgunluklarımı atmak, hayal kırıklıklarımı onarmak için iyi bir fırsattı arkadaşımın daveti. Konuğu olduğum arkadaş, çok konuşmayı ve zoraki bir şeyler yapmayı sevmediğini bildiği için bana pek bir şey demiyor, konuksever biri olduğunu ispatlamak gibi bir derdi olmadığı için de, güya bana değer verdiğini hissettirecek bir şeyin yapılması konusunda anlamsız bir ısrar içine girmiyordu. Kendi hâlimde kalmaya ihtiyacım vardı ve sonuçta arkadaşım da bana bu ortamı sağlıyordu.

Konuk olduğum bu evde, kendimi rahat hissettiğim bir ortam ve özgürce yaşadığım bir odam vardı. Odanın penceresinden deniz görünüyordu ve ben de gecenin bir yarısı o pencereden nazlı dalgaların yumuşakça sahili dövmelerini seyrediyordum bazen. Nedendir bilmem, bazen dalgaların sesini bir kedinin uzaktan gelen yalvarma dolu mırıldanmalarına benzetirdim. Yakamozların denizde oynadığı gecelerde ise zamanın nasıl geçtiğini anlamadan sabah ezanını dinlerken bulurdum kendimi.

Ev sahibi olarak arkadaşım, evin yeme-içme düzenini sağlamıştı. Onunla, yemek saatlerinde ve özellikle de sabah kahvaltılarında uzun sohbetler ediyorduk. Beni anlıyor, huyumu suyumu biliyordu. Bu yüzden de burada kendimi çok rahat hissediyordum.

5.

Buradaki günlerimi büyük bir avarelikle geçiriyor, sahile uzak, tepeye yakın yerlerdeki kıvrıla büküle akıp giden sokakları dolaşıyordum her gün. Bu dolaşmalarımda, sokakların gözlemlenebilir tarihinden yola çıkıp şehrin damarlarında dolaşan kanı tanımaya çalışıyordum.

Yolları asfaltla kaplanmış sokakların, üzerleri taş döşeli yolları olan sokaklardan daha sıcak olduğunu da o gezinmelerimde keşfetmiştim. Bunun sebebinin asfalt olduğunu da anlamıştım gayet tabii. Asfalt, güneş ışıklarıyla toprağın arasında bir

kara perde olup toprakla ışığın buluşmasını engelliyordu. Toprakla buluşup toprağı ısıtamayan güneş ışıkları da gerisin geri dönüyor, kendisiyle asfalt arasında bulunan her şeyi cehennemî bir öfkeyle ısıtıyordu. Nedendir bilmem, halkın asfalta ‘yolyutan’ adını verdiği geldi aklıma sonra.

Asfaltın bu durumunu, seyrettiğim aşk filmlerindeki iki sevgili arasına giren kötü karakterlere benzettim. Bu benzetme, hoşuma gitti. Artık asfalt, sevgililerin arasına giren kötü insandı benim için. Hem sıcaktı asfalt hem kat kat vurulduğu için yolları, mezarları yutuyor hem de insanın burnuna yapışan o geniz yakıcı kokusu yüzünden başka şeylerin kokusunu almaya engel oluyordu. Sahici hayatla aramıza çekilmiş buruşuk, yamalı bir perdeydi.

Yolları taştan yapılmış sokaklar hem daha serin hem de daha sahici kokuyorlardı. Bunu keşfetmek, nedendir bilmem, çok hoşuma gitmişti. Hayata dair sahici bir şeyler öğrenmek mutlu ediyordu galiba beni.

Kasabaya gelişimin ertesi günü, kasabanın sokaklarında ikinci sonraları başladığım bu gezintileri, akşam saatlerine doğru sahile inerek sürdürüyordum. Kumlara geldiğimde ayakkabılarımı çıkarıyordum. Yalın ayak yürümeyi seviyordum kumların üzerinde. Akşam saati olduğu için de kumların ısısı tahammül edilebilir düzeyde oluyor, canım yanmıyordu. Kumların üzerinde yürüdükçe ayaklarımın özgürleştiğini hissediyordum sanki. Bu, neden böyleydi, bunu hâlâ anlayabilmiş değilim.

Kumların üzerinde adım attıkça, yenilmiş bir ordunun sağa sola kaçışan yorgun askerleri gibi, ayağımın altından sağa sola kaçışıyordu kum taneleri. Böylelikle zeminin hem sert hem de her an çöküverecekmiş gibi yumuşak olduğunu hissediyordum. Kumda yürümek bende mistik duygular uyandırıyor. Kum çölü, çöl de hayatı yorumlayan bilge insanları hatırlattığı için olsa gerekti bu. Ruhumu etkisi altına alan bu duygulardan yola çıkarak hayata dair mistik düşünceler geliştirişiyordum sonra da.

Bu gezmelerimde bir de oyun icat etmişim. Oyunun oyuncuları, sokaklar ve bendim. Oyunda sokaklar benden bir şeyler saklayan yaramaz çocuklardı, ben de onların sakladıklarını bulmaya çalışan ebeydim. Oyun kısaca şuydu: Sokakların girişlerinde sokağın uzunluğuna, o sokaktaki evlerin mimari yapılarına, bahçeli olup olmadıklarına dair tahminlerde bulunuyor, sonra da tahminlerimin doğru olup olmadığını anlamak için büyük bir dikkatle sokakta ilerlemeye başlıyordum.

Tepeye doğru yaklaştıkça, sokaklarda hayır için yapılmış çeşmelerin sayısında belirgin bir artış görülüyordu. Bundan yola çıkarak, şimdi çokça büyümüş olan bu kasabanın ilk olarak tepede kurulduğunu ve tepenin altında da çok sayıda su kuyusu olduğunu düşünüyordum mesela. Bir de, eskiden insanların yekdiğerlerini daha fazla önemsediklerini tabii. Çeşmelerin sayısının azalması ve sokakların genişliği ile evlerin mimarisi, o sokakların daha yeni zamanda yapıldıklarını düşündürüyordu bana.

Yeni sokaklarla eski sokaklar arasındaki farklılığın sebebinin hem su kuyularının buralarda azalması hem de insanların bencilleşmeleri olduğunu düşünüyordum. Bu düşünceler, insanın hayatla kurdukları irtibatı anlamama yarıyordu sanki. Bu düşünceler yanlış da olsa, böyle düşünerek hayata ve insana dair olan bitenleri kafamda anlamlandırmak hoşuma gidiyordu.

6.

O, dikkatimi çektiğinde, buraya gelişimin kaçınıcı günüydü, çok da net hatırlamıyorum şimdi. Yine sahilde tamamlanan bir yürüyüşteydim. Çöl sıcaklığını andıran kumlar yine kımıl kımıldı ayaklarımın altında. Herkes sahilde olmanın tadını çıkarırken o, yüzünü denizin ötesini görecekmış gibi denize çevirmiş, gözlerini ufka dikmiş, dalgın bir şekilde bakıyordu ötelere. Öyle sakin, öyle dikkatli ve öyle önemseyerek bakıyordu ki ufka, onu sıradan biri gibi görüp kayıtsız kalmak mümkün değildi.

Sahile uğramak, rutin yürüyüşümü kumsalda devam ettirmek için bir gerekçeydi önce. Ama onu gördükten sonra bu gerekçem değişti. Asıl amacım onu görmek olmuştu artık. Sahile her gelişimde, onun orada olup olmadığını merak ediyordum. Ama o hiç şaşmadan, her seferinde orada oluyordu. Bazen ayakta, bazen kumların üzerinde, bazen de bir sandalyeye oturmuş bir şekilde görüyordum onu. Asıl merak ettiğim ise, yüz ifadesi ve baktığı yöndü. Değişmiyordu hiçbir şey. Hep aynı yüz ifadesiyle hep aynı yöne bakıyordu. Onu ne zaman gördüysem sahilde, hiç değişmedi bu. Hep aynı saatte, hep aynı yerde ve hep aynı biçimde...

Bir gün farklı bir şey yaptım, erken çıktım evden. Göğün yaşlı yüzü, ifadesizdi o gün. Kuşlar suskun, sular köpüksüzdü. Hava kurşun gibi ağırdı. Sanki su, toprağa dargındı. Bir tuhaf, bir tedirgindim.

Sanırım bu kasvetli hava etkilemişti beni, sıkılmışım evde ve bu sıkılmanın etkisiyle olsa gerek, evden erken çıkmışım. Hava bunaltıcı ve yorucu olduğu için gezinme isteğim de yoktu. Yapılabilecek en mantıklı şey, kafeteryaya gidip oturmaktı. Adımlarım beni oraya götürürken ben de düşüncelerimi serbest bırakmış, kıyıyı öpen sakin dalgalar gibi huzurlu olmanın tadını çıkarıyordum.

7.

Kafeteryaya vardığımda, kendime oturacak uygun bir masa aramaya başladım. Tüm dikkatimi uygun bir masa bulmaya verdiğim için masalarda kimlerin oturduğunun farkında bile değildim. Kafeterya bahçesinin denize yakın masalarını taradı gözlerim önce. İşte tam da o anda fark ettim onu. Yine gözlerini denize dikmiş, ölümcül durgunluğunu kuşanmıştı. Sarı saçları omuzlarından aşağı bir şelale gibi dökülüyordu. O güne kadar daha önce hiç yapmadığım bir şeyi yaptım. Sanki yakın bir arkadaşımın yanına gider gibi rahatlıkla yanına gittim, masasına oturmak için izin istedim. Dalgındı, fark etmedi önce beni. Beni fark edip sesimi duyunca önce irkildi ve sonra

kaba birisi gibi görünmemek için izin verdiğini hissettiren bir nezaketle “Buyrun, elbette.” dedi. Masanın karşısındaki sandalyeyi çekerek oturdum. Sakin ve güven verici olduğunu umduğum bir ses tonuyla kendimi tanıttım. Bir arkadaşımın daveti üzerine burada olduğumu, ikinci gezmelerimi, sokakları keşfetme hikâyelerimi, kumsal yürüyüşlerimi, kumsalda kendisini görüp onu uzun uzun seyretmelerimi anlattım kısaca. Beni bu masaya sürükleyen şeyin sadece insani bir merak olduğunu ekledim sonra.

Tuhaftır, yadırgamadı anlattıklarımı. Sakin bir şekilde, hatta bir şeylerin farkında olduğunu hissettirir bir şekilde dinledi. Dudaklarında hafif bir tebessüm vardı sanki.

Sonra konuşmaya başlayıp gözlem yeteneği olan insanlara karşı saygı duyduğunu, onların içlerinde bir sanatçının yattığını, sanatçılarınsa toplum için önemli insanlar olduğunu anlatmaya başladı bana. Şaşkınlıkla dinliyordum onu. Hayattan kopuk, düşler âleminde yaşayan kırgın yürekli bir insanın trajik hikâyesiyle karşılaşacağımı sanırken hayata dair bilgisi ve entelektüel ilgileri olan biriyle karşılaşmıştım.

Hiç sesimi çıkarmadan sakince dinliyordum onu. Yalnız bir ara, bir şey içmek isteyip istemediğini öğrenmek için sözünü kestim, sonra yine anlattıklarını dinlemeye başladım. İzin isteyip yanından ayrıldığımda, şaşkındım.

Sanıldığığın aksine, hiç de hayattan kopuk, melankolik biri değildi. İstanbul’da, zengin bir ailenin çocuğu olarak doğmuş, iyi bir eğitim almış ve genç yaşta evlenmişti.

Hayır, mutsuz bir evliliği yoktu! Huzurlu ve mutluydu. Eşi bir iş gezisinde olduğu için annesiyle gelmişti buraya. Dalıp gitmesinin sebebi ise, şahit olduğu bir olaydı. Bir tekne gezintisinde, aile dostlarının dünya tatlısı küçük çocukları teknedeki düşmüş ve boğulmuştu. Bu olay onu derinden etkilemişti ve ne zaman deniz kıyısında olsa, aklına bu olay geldiği için dalıp gidiyordu. Bunları anlattı ve sonra gülerek bana “Demek beni gözlemliyorsunuz ve birileri de hakkımda konuşuyor. Zaten hayatlarımız, başkalarının anlattığı hikâyelerden başka nedir ki?” dedi ve sustu.

İzin isteyip yanından ayrıldığımda, onunla ilgili kafamda kurduklarımı, onunla ilgili başkalarının anlattıklarını düşündüm. Fark ettim ki insanlara kendi hayatlarını yaşamak için izin vermiyor, onlardan, onlara yakıştırdığımız hayatları yaşamalarını istiyoruz.

Haklıydı, hayatlarımız bizim yaşadıklarımızdan değil, başkalarının bize dair anlattıkları hikâyelerden ibaretti sadece.

8.

Bir gazetede üstünkörü yazılmış bir ölüm haberi, haberi yazan muhabire hiçbir şey ifade etmeyen bir ismin haberi... Hayatı hikâyeden ibaret birinin haberi...